

Fæstefornyelse i Anledning af et Egtteskab, ere for enhver Godsbestyrer af en høist ubehagelig Natur, naar han er en billig og flintfølende Mand, og de ere det især for den, som bestyrer offentlig Gods, fordi han ikke tør bortgive Rettigheder, og fordi man paa en Maade kan sætte ham Kniven paa Struben, ved at beraabe sig paa Forholdets Veskaffenhed, ved at sige: „Ja, saa gaaer Egtteskabet overstyr — saa gifter jeg mig ikke med hende o. s. v.“ Den Tanke havde altsaa paatrængt sig mig af sig selv: „Hvorfor lader man ikke Enkeltgifte sig, uden at Rettigheden til at beholde Stedet udstrækkes over den Tid, som var bestemt ved den tidligere Fæsteforhold, med andre Ord, hvorfor gjør man ikke en saadan Forandring i Lovgivningen, som nu her er foreslaaet? Men allerede førend dette Lovforslag kom frem, var jeg kommen tilbage fra denne Tanke, jeg var kommen til det samme Resultat, hvortil jeg troer, at ogsaa her i det Mindste Enkelte ere komne ved at sammenligne de Foredrag, som ere blevne holdte af den ærede Rigsdagsmand for Holbeks Amts 2det District (Tscherning) og fra den modsatte Side. Der er Noget i den ærede Rigsdagsmands Dtringer, hvori jeg ganske samstemmer, nemlig, at det Forhold, som her søges fjernet, ofte fremtræder høist skodende; jeg vil gaae videre og sige, at det er ganske rigtigt, hvad den ærede Rigsdagsmand oftere udtaler, at det hele Fæsteforhold er forrykket fra sit Grundlag, at de Forudsætninger, hvorpaa det naturligen grundede sig, under hvilke det ikke medførte de Forviklinger, som nu træde os krænkende og skodende imøde, ere forsvundne; men det ærede Medlem bør da ogsaa erkende, at man ikke kan raade Bod herpaa ved enkelte Forandringer, at man ikke kan gaae ud paa at forbedre Fæsteforholdet, da vi have tabt de egentlige Midler dertil, men at vi maae søge at komme af med hele Fæsteforholdet; thi efter at det gamle Grundlag for 60 a 70 Aar siden er forrykket, og efter at Fæsteforholdet, under den

store Frihed i de derhen hørende Contracter har udviklet sig til noget ganske Andet, end det oprindeligen var, kunne vi ikke, uden den største Uretfærdighed, føre det tilbage til det, det var, og naar vi ikke kunne gjøre det, men skulle substituere noget Andet, saa komme vi til ved vilkaarlige Forsøg dog kun at indføre en ny Skikkelse af et Forhold, hvis hele Mislighed vi dog ikke derved fjerne. Den hele Usikkerhed, den hele forkeerte Speculation, der er derved, virker forstyrrende baade paa Sædeligheden og paa Livets hele Holdning, og derfor skulde vi ikke, naar vi ønske, at Almuen skal have sig i alle Retninger, skabe en ny Skikkelse af Fæsteforholdet, men vi skulle slette det ganske bort. Jeg havde ønsket, at naar man, ved at forsvare og anbefale dette Lovforslag, fremhævede dets Betydning for Sædeligheden — og Sædeligheden er ganske vist med i Spillet — man saa havde talt lidt alvorligere om den end Tilfældet har været; det forekommer mig, at man næsten har spøgt med Sædeligheden. Sagen er, at undertiden fremkommer der af den nærværende Lovgivning Forhold, som afficere Sædeligheden; men det forekom mig dog, at de jordiske Interesser, der kunne komme i Strid med Sædeligheden, men som ofte kæmpe med andre Interesser uden synderligt Hensyn til Sædeligheden, svævede den ærede Rigsdagsmand noget stærkere for Die end denne sidste. Jeg vilde imidlertid gjerne for min Deel gaae ind paa Lovbestemmelser, der baade udjævnedes Interesserne indbyrdes og deres Strid med Sædeligheden; men der er ikke uden Grund reist Betænkelighed mod den foreslaaede Udvei med Hensyn til dens Retfærdighed og Hensigtsmæssighed. Man har især fremhævet det Betænkelige for Godseierne, paa hvem der ved en saadan Lovbestemmelse vilde komme til at hvile en moralsk Tvang, der kunde bevirke at han stundom maatte bortfæste paa andre Vilkaar, end han ellers vilde og uden Ubillighed kunde have gjort.